

Közvélemény-kutatás vagy szociológiai kémkedés? ^[1]

„Jelenleg Magyarországon több intézmény (szerv) végez különböző célú közvélemény-kutatást vagy szociológiai felmérést. Az állambiztonsági kérdésekkel összefüggő közvélemény-kutatás célját figyelembe véve, elsősorban a Magyar Rádió és Televízió (MRT) Tömegkommunikációs Kutató Központ közvélemény-kutatásai és az MTA Szociológiai Kutató Csoport által folytatott és tervezett szociológiai felmérések, illetve ezen intézményeknél meglévő lehetőségek hasznosíthatók.”

Bevezetés

Egy adott termék, tévéműsor vagy párt iránti szimpátiánk, ellenérzéseink rögzítéséért nap, mint nap, szemünk láttára zajlik a küzdelem. Barátságosan közeledő kérdőbiztosok az utcai forgatagban, egy kedves hang a telefonvonal másik végén, egy nyájas embertársunk az ajtónk előtt. Mivel a társadalmi visszajelzés számos esetben döntően befolyásolja egy gazdasági társaság, vagy éppen egy politikai szerveződés létét, jövőjét, felértékelődése szemmel látható. A hírek, az adatok, az információk alkotta hadiszákmányért persze nemcsak a kivilágított frontvonalban cikázó jól ismert közvélemény-kutató szervezetek versengenek, hanem a homály köpönyegébe burkolódzó titkosszolgálatok is.

A rendszerváltoztatás előtti politikai rendőrség munkájának (is) alapja volt az információszerezés. A titkos technikák (telefon-, lakáslehallgatás, levéllelőrzés, stb.) felhasználásáról, a lakosság különböző mértékű együttműködéséről (ügynök, titkos megbízott, titkos munkatárs, informátor, stb.), vagy éppen a fedett állományú tisztek tevékenységéről már számos fórumon szó esett, tudományos feldolgozások produktumaival a szakirodalomban egyre gyakrabban találkozhatunk. Idővel azonban a tájékozódás "klasszikus" módszerei mellett - eddig kevésbé ismert - modernebb technikák jelentek meg. A speciális úton szerzett, operatív elemzések adatait ugyanis, a hatvanas években újjáéledő szociológiai tudomány tárgykörébe tartozó módszerek segítségével próbálták kiegészíteni, pontosítani.

A belügyminiszter 1967. július 29-én kiadott 020. számú parancsa rendelkezett a III. (állambiztonsági) Főcsoportfőnökség keretén belül szerveződő III/4. Elemző és Értékelő Osztály felállításáról. E szervezeti módosítással egy "céltudatosabb, tervszerűbb, a társadalmi-politikai követelményeknek minden vonatkozásban megfelelő állambiztonsági-operatív tevékenység" megalapozására törekedtek, azaz - mint az a parancshoz illesztett végrehajtási utasításokból megtudható - folyamatos feldolgozás mellett kívánták kiértékelni az állambiztonsági intézkedéseket, azok hatásait, eredményeit. S mindezt az adatszolgáltatás és adatfeldolgozó új rendszerének fokozatos bevezetésével, amely magában foglalta az elemzés és értékelés centralizálásából adódóan a rendszeresített adatlapokon rögzített, előírászerűen kódolt információk gépi feldolgozásának megszervezését is. Az időről-időre központilag meghatározott megfigyelési területekről, az ún. "vonalakról" (pl. nyugatnémet-, amerikai-, egyházi-, osztrák-, ifjúságvédelmi vonal) készített anyagok, valójában a régi jelentési rendszer egy modernebb változatát képviselték, azonban az igazi újdonságot a közvélemény-kutatás állambiztonsági felhasználása jelentette.

Az első itt közölt dokumentum a III/4. Osztály által 1967 szeptemberében készített javaslat (és mellékletei), amellyel az állambiztonság célja az elvégzett munka hatékonyságának, és az arról kialakított véleményeknek a felmérése volt. A társadalmi támogatottság megismerésének sajátos példája ez, hiszen a mintavétel a politikai vezetőrétegre, illetve annak is csak egy szeletére terjedt ki, azokra, akik az elhárítással munkavégzésük során érintkeztek, vagyis a korabeli szakzsargon használatával: "hivatalos kapcsolatok" voltak. Külön figyelmet érdemel e csoport kiválogatásának mechanizmusa és társadalmi lefedettsége: a pártbizottsági titkároktól, az ún. "elhárítási szempontból I-II. kategóriába sorolt objektumok" vezetőin keresztül a miniszterekig. Ugyanakkor az is látható, hogy a jórészt teszt-jellegű kérdőív módszertani megalapozottsága (anonimitás lehetősége, zárt-árnyalt kérdések, kódolás, stb.), az állambiztonsági munka és az arról alkotott vélemények valóban tudományos igényű feldolgozását célozta.

Az 1967 végére tervezett "akció" 1968-ban realizálódott. Igaz, nem pontosan az előbbi javaslatban felsorolt kérdések kaptak ott helyet, és a felmérésbe bevont intézmények száma is változott, a mindezidáig fellelt egyetlen összesítő lap azonban jól mutatja - még ha megfelelő kritikával is kell kezelnünk az eredményeket - az állambiztonsági szervek tevékenységének alapvetően pozitív megítélését. Kiegészítő válaszadás csak a szerv információs összeállításához való hozzájárulás kérdésében történt, azonban a megkapott anyagokat a megkérdezettek közel 70%-a munkavégzése során hasznosíthatónak vélte. Másrészt a különböző intézményekből a kutatásba bevont személyek eltérő száma (1-től 14 főig) sem lehet véletlen, az egyes szakterületek állambiztonsági súlyát jelezheti: kiugró volt a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium (14), Művelődésügyi Minisztérium (10) és a Magyar Rádió és Televízió (10) válaszadóinak száma.

A felmérés első eredményei (az 1967-ben rögzített távlati elképzeléseknek megfelelően) 1969-ben már szélesebb minta alapján készülő kutatások lefolytatását indokolták. Az év decemberében készített előterjesztés tanúsága szerint egy nagyobb társadalmi merítéssel a visszajelzések beszerzésén túl, az állampolgárok érdeklődésének felkeltését is szorgalmazták, vagyis állambiztonsági propagandacélokat kívántak elősegíteni. Ugyanakkor ezek a felmérések módszertanilag is újat jelentettek, hiszen a már működő propaganda- (vándorkiállítások, a Kék Fény című TV-műsor), vagy igazgatásrendészeti csatornákon (Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hivatal, Ütlevél Osztály), illetve a fentebb tárgyalt hivatalos kapcsolatok kérdőíves megkeresésén túl, a civil szervezetekkel való együttműködés lehetőségét is kihasználták. A Magyar Rádió és Televízió Tömegkommunikációs Kutató Központjának (ami az MRTV közvélemény-kutató osztályából nőtt ki, és az egyetlen olyan szervezet volt ekkor, amely a lakosság körében végezhetett felméréseket) kiépített kérdőbiztos hálózata, bejártott módszerei, vagy a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Kutató Csoportjának tudományos kapcsolatrendszere az információszerezés újabb lehetőségét kínálta a politikai rendőrség számára.

Így találkozhatunk itt (az előterjesztés mellékleteként) a vezető beosztású személyek körében végzett vizsgálódások újabb dokumentuma mellett a "Politikum a közgondolkodásban" című országos felmérésről szóló tájékoztatóval. Az előbbi újdonsága, hogy a III. Főcsoportfőnökség illetékesei és a 43 megkeresett között előszóban lezajlott beszélgetések kiértékelésén túl, az elhárítási munkával kapcsolatban felvetett kritikákkal, panaszokkal, sőt javaslatokkal is megismerkedhetünk. Ilyen volt például a Csepel Vas- és Féművelek vezető köréből származó igény, miszerint vagy a megszüntetett állambiztonsági kirendeltséget állítsák vissza, vagy újabb SZT-tiszteket foglalkoztassanak a gyár területén.

A másik csatolt forrás, a Tömegkommunikációs Kutató Központtal "kooperációban" készült közvélemény-kutatást örökíti meg, amelynek során az állambiztonság kérésére másfélszáz olyan budapesti lakost is kikérdeztek, akik terhelt múltjuk miatt (horthysta fegyveres testületek, 1945 előtti és utáni polgári pártok tagjai, osztályidegen származásúak, az 1956-os események résztvevői) az operatív nyilvántartásban szerepeltek, de büntetőeljárás nem folyt ellenük és konspirált kapcsolatban sem álltak a politikai rendőrséggel. A tömegtájékoztató, a politika és a közélet területét érintő kérdésekre adott válaszokból szemezgető, azokat komolyabb elemzés nélkül közlő irat természetesen nem tekinthető egy önkényesen meghatározott "társadalmi csoport" értékeit, gondolkodását bemutató forrásnak. (Persze kérdéses lehet, hogy a Belügyminisztérium munkatársai mennyire vehették réteg- specifikusnak például azt az - egyes munkakörök társadalmi megbecsülésére vonatkozó - eredményt, amikor is a rangsoroláskor a válaszadók többsége az üzememléket a legelső, míg az üzemi, vagy megyei párttitkárt a legutolsó fizetési kategóriában látta volna szívesen.) A jelen esetben fedőszervként használt kutatóközpont tájékoztatója - kiegészítve a kérdőív egy példányával - inkább mint egy "félhivatalos" állambiztonsági módszer lenyomata válik kordokumentummá.

A közölt dokumentumok az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárában találhatóak, szigorúan titkos minősítéssel.

Források

Állambiztonsági kérdésekkel kapcsolatos közvélemény-kutatás megszervezése

Tárgy: Állambiztonsági kérdésekkel kapcsolatos
közvélemény-kutatás megszervezése

Javaslat
Budapest, 1967. szeptember

A közvélemény valamely nagyobb közösségnek általánosan kialakult, többé-kevésbé egységes véleménye, nézete, felfogása (kérdésről, eseményről, ügyben).

A közvélemény-kutatás a lakosság, a társadalom összetételének figyelembevételével meghatározott elv szerint kiválasztott személyek csoportjának kikérdezése bizonyos közérdekű kérdésekről, előre megtervezett kérdőívek alapján; a kapott válaszok statisztikai értékelése alapján az objektivitást megközelítő következtetések vonhatók le a lakosság (egyres társadalmi rétegek, stb.) állásfoglalásáról. A közvélemény-kutatás a társadalomtudományok egyik vizsgálati módszere; tudományos értékkel bír.

A közvélemény-kutatás legáltalánosabb célja annak megállapítása, hogy különböző intézkedések milyen hatást váltottak ki; meghozandó intézkedések esetében a közvéleményt milyen irányba lehet, illetve kell befolyásolni.

A közvélemény-kutatás az élet sok területére kiterjed. Hazánkban közvélemény-kutatással több intézmény (Statisztikai Hivatal, Magyar Rádió és Televízió közvélemény-kutató Osztály, Belkereskedelmi Kutatóintézet Piackutató Osztálya), vállalat stb. különböző céllal foglalkozik.

A nyugati tapasztalatok közül figyelemre méltó, hogy közvélemény-kutatással - mint információszerezési lehetőséggel - a kapitalista hírszerző és elhárító szervek már hosszabb ideje foglalkoznak, sőt az idegen állampolgárok között végzett közvélemény-kutatás "szociológiai kémkedés" címszó alatt már a szakirodalomba is bekerült.

A közvélemény-kutatás a szocialista országok állambiztonsági szervei számára is többirányú információszerezési lehetőséget kínál. Ezt a megállapítást alátámasztja a Német Demokratikus Köztársaság Állambiztonsági Minisztériuma által a közelmúltban lefolytatott közvélemény-kutatás. Tapasztalatai és eredményei alapján további, széleskörű alkalmazását tervezik.

I. Saját közvélemény-kutatásról

Belügyminiszter Elvtárs 020/1967. számú parancsában az állambiztonsági munka társadalmi- politikai kihatásainak vizsgálatát a BM III/4. Osztály feladatává tette. E kihatások vizsgálatának egyik fontos módszere a közvélemény-kutatás. Alkalmazhatóságát egy szűk körben már lefolytatott előzetes közvélemény-kutatásunk tapasztalatai igazolták.

Előre tervezett közvélemény-kutatási akciók célja:

1. A társadalmi támogatás felmérése, szélesítése lehetőségeinek kutatása.
2. Tevékenységünk tartalmára és formáira vonatkozó vélemények megismerése, javaslatok felszínre hozása.
3. Az állambiztonsági tájékoztató és ismeretterjesztő munka hatékonyságának felmérése és újabb lehetőségek kutatása.
4. A megkérdezettek figyelmének fokozottabb ráirányítása az állam biztonságával összefüggő kérdésekre.

Közvélemény-kutatásunk tehát az állambiztonsági szervről és munkájáról alkotott vélemény megismerésére törekszik. Anélkül, hogy a módszer túlbecsülnénk, úgy véljük, hogy a vezetés munkája során általában, - és különösen a társadalom szélesebb rétegeire kiható döntései, intézkedései meghozatala előtt, - egyre kevésbé nélkülözhetetlen meghatározott rétegek véleményének reális ismeretét.

Közvélemény-kutatásunk bázisa:

Jelen közvélemény-kutatásunkat kísérleti jellegűnek tekintjük, ezért a megkérdezendőket (mintegy 1.000 főt) a hozzánk legközelebb álló hivatalos és társadalmi (tehát operatív) kapcsolatok közül választjuk ki, (miniszterek és helyetteseik, főosztályvezetők, önálló osztályvezetők) elhárítási szempontból I.-II. kategóriába sorolt objektumok vezetői (igazgató, elnök, stb.), a felsorolt munkaterületek pártbizottsági titkárai, stb. (A megkérdezendő hivatalos és társadalmi kapcsolatokra a BM III. Főcsoportfőnökség központi és megyei szerveitől névszerinti javaslatot kérünk.)

Módszertani kérdések:

A közvélemény-kutatást kérdőív kiküldésével kívánjuk lebonyolítani. A kérdések kidolgozásánál figyelembe vettük, hogy a megkérdezettek munkánkat csak bizonyos vonatkozásban ismerik, ezért csak olyan kérdéseket teszünk fel, amelyekre feltételezésünk szerint válaszolni tudnak.

Kérdéseink a zárt-áryalt kérdések kategóriájába tartoznak. Egy részük ugyanakkor "teszt" jellegű, így a kapott válaszok további következtetések levonására alkalmasak. Így például megmutathatják az állambiztonsági munkával kapcsolatos ismeretszintet, az állambiztonsági munka fontosságáról és az ellenséges tevékenység veszélyességéről alkotott ítéletet, stb.

A kérdések elrendezésénél a viszonylag egyszerűbb kérdésektől haladtunk a bonyolultabb, talán "kényesebb" kérdések felé, így kívántuk elkerülni, hogy a megkérdezettek "megriasszunk". A kérdések nem követnek logikai sorrendet, vagyis az azonos témakörben mozgó kérdéseket lehetőleg nem csoportosítottuk egy helyen, így elkerüljük, hogy egy előzőleg adott válasz a következőt befolyásolja.

A kérdőív első oldalára kísértőlevelet nyomtatunk. A kísértőlevélben felkérjük a címzettet a kérdőív kitöltésére, ismertetjük közvélemény-kutatásunk célját, a kérdőív kitöltésének és visszajuttatásának módját. A kísértőlevelet - a címzettek beosztásától függően - Miniszter elvtárs, vagy Miniszterhelyettes elvtárs sk. aláírással látjuk el.

(1.sz.melléklet)

A kérdőíveket zárt, névre szóló borítékban postán küldjük meg a közvélemény-kutatásba bevont személy munkahelyére. A kérdőívhez nyomtatott és felbélyegzett válaszborítékot mellékelünk. A válaszborítékban elhelyezett kérdőíveket a címzett postán küldi vissza. (A postára feladott küldemények biztonságáról a BM III/5. Osztály gondoskodik.)

Nem közömbös számunkra, hogy a vélemény milyen területről érkezik vissza, mert - ez más adatokkal összevetve - elősegíti annak értékelését, hogy munkánk milyen területeken mennyire aktív és valóban a fő irányokra koncentrálódik-e.

A kérdőíveket ezért két szempont szerint csoportosítjuk (és ennek megfelelő jelzéssel látjuk el).

A.) Államigazgatási egységek szerint

(2. sz. melléklet.)

B.) A választ adó munkaterületének jellege szerint.

(3. sz. melléklet.)

A kapott válaszok feldolgozása gépi úton történik. A visszaérkezett anyagok kódolását, vagyis a válasz-kategóriák számozását a BM III/4. Osztály végzi el.

A gépkönyvelési és számítási műveleteket a kódolt kérdőívek alapján a BM III/4-4. Osztály végzi. Az azonos témakörbe tartozó kérdésekre kapott válaszokat öt közlési táblán összesíti.

1.számú táblán:

Vélemények az állambiztonsági munka színvonaláról, aktivitásáról.

(4.sz.melléklet)

2.számú táblán:

Vélemények a szakterületnek nyújtott segítségünkről.

3.számú táblán:

Vélemények az állambiztonsági szerv és a megkérdezettek közötti kapcsolatáról.

4. számú táblán:

Vélemények az állambiztonsági kérdésekkel kapcsolatos tájékoztató és ismeretterjesztő munkáról.

5. számú táblán:

Szöveges válaszok és javaslatok értékelése.

A közlési táblák A.) és B.) változatban készülnek. A közlési táblákon függőleges és vízszintes osztás szerepel. A függőleges osztásban mindkét változaton a témakörhöz tartozó kérdések és a válaszkategóriák szerepelnek. a Vízszintes osztás az A.) változatban 20 államigazgatási egységet (19 megye + Budapest), a B.) változatban 20, a munkahelyek jellege alapján megkülönböztetett egységet tartalmaz.

A függőleges és vízszintes osztás metszéspontjában a válasz-kategóriák darabszám szerinti és százalékos összesítése, a függőleges osztás végén mindösszesítése szerepel.

A közvélemény-kutatás eredményét három jelentésben kívánjuk feldolgozni:

1. Elemző- értékelő jelentés az összesített adatok és szöveges válaszok alapján Miniszter elvtárs és a III. Fcsof. vezetői részére. (Amennyiben intézkedést igénylő javaslat érkezik, arról az illetékes operatív szerv vezetőjét külön is tájékoztatni fogjuk.)
2. A BM III. Főcsoportfőnökség 1967. évi munkájáról szóló jelentésben felhasználható anyagok összeállítása.
3. Tanulmány a közvélemény-kutatás módszertani tapasztalatairól és javaslat a továbbfejlesztésre.

Ezen túlmenően az adatokat, szöveges válaszokat és javaslatokat a BM III/4. Osztály elemző- értékelő munkája során folyamatosan hasznosítani tudja.

A kérdőívek kiküldésére - terveink szerint - 1967. október végén kerül sor. Az első elemző- értékelő jelentést 1968. január 15-re készítjük el.

II. Távlati elképzelések

A közvélemény-kutatást - a tapasztalatok összegyűjtése és értékelése után - fokozatosan több irányban szélesíthetjük.

1. A jelenlegihez hasonló célú közvélemény-kutatás meghatározott területeken vagy bizonyos foglalkozási ághoz tartozók körében. Pl. az idegenforgalom terén dolgozók között.
2. Teljesnek tekinthető társadalmi közvélemény-kutatás lefolytatása, - az egész társadalmat reprezentáló "minta" megkérdezésével, - az állambiztonsági szervet érintő kérdésekben.
3. Szélesebb köröket, vagy az egész társadalmat érintő állambiztonsági intézkedés megtétele után, az érintettek reagálásának megismerésére.
4. Közvélemény-kutatás valamely intézkedés meghozatala előtt a várható hatás felmérésére.
5. A gyakorlati operatív munkában hasznosítható, elsősorban politikai és egzisztenciális kérdésekkel kapcsolatos vélemények megismerését célzó közvélemény-kutatás, - valamely már létező, vagy e célból létrehozandó közvélemény-kutató szerv fedése alatt, - az állambiztonsági szervet érdeklő körökben (pl. volt uralkodó osztály tagjai, veszélyes elemek, stb. között). Ez a fajta közvélemény-kutatás elősegítheti a megkérdezett körök, rétegek politikai beállítottságának realisabb értékelését, sőt megfelelően előkészített (preparált) kérdőívekkel az egyes személyek politikai állásfoglalásának, társadalmi helyzetének megismerését is.

Hajdú Pál r. alezr.
osztályvezető

Kérdőív

1. sz. melléklet

Kedves Elvtárs!

Szeretnénk általánosítható képet alkotni magunknak a Belügyminisztérium állambiztonsági jellegű tevékenységére, tájékoztató és propaganda munkájára vonatkozó véleményekről.

Ezért azzal a kéréssel fordulunk Önhöz - és hasonló beosztású vezetőkhez, - hogy a mellékelt kérdőív megválaszolásával is segítse munkánkat. Célunkat azonban csak akkor érhetjük el, ha a válaszok a tapasztalatokat és véleményeket szépségesen nélkül tartalmazza; kérjük tehát: legyen kritikus.

Köszönetet mondunk, amiért véleményével és javaslataival hozzájárul a Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének védelme érdekében a külső és belső ellenség aknamunkájával szemben folytatott harcunk eredményesebbé tételéhez.

Elvtársi üdvözzel:
.....

KÉRDŐÍV

(Kérjük, hogy a 23. és a 24. kérdést szövegesen, a többi aláhúzással válaszolja meg)

1. 1967-ben felkeresték-e az állambiztonsági (továbbiakban: áb.) szerv dolgozóit, hogy segítségét, vagy véleményét kérjék? - gyakran kerestek fel. - csak néhány alkalommal kerestek fel -nem kerestek fel
2. Hogyan fogadták szerveink az Öntől kapott jelzéseket, tanácsokat? - helyeslően fogadták és ez munkájukban is nyilvánult - helyeslően fogadták, de nem nyilvánult meg - nem fogadták el - egyáltalán nem reagáltak
3. 1967-ben kapott-e az áb. szervtől a (szak-)területén való hasznosításra szánt információt? - több esetben - csak néhány esetben - egyáltalán nem
4. Véleménye szerint az áb. szerv milyen mértékben ismeri az Ön (szak-)területének problémáit? - teljes mértékben ismeri - általában ismeri - általában nem ismeri - egyáltalán nem ismeri
5. 1967-ben kapott-e tájékoztatást az áb. szervtől a (szak-)területét érintő hiányosságokkal kapcsolatban? - több esetben - csak néhány esetben - egyáltalán nem
6. Ha kapott információt az áb. szervtől, milyen mértékben tudta hasznosítani munkája során? - teljes mértékben hasznosítani tudtam - általában hasznosítani tudtam - általában nem tudtam hasznosítani - egyáltalán nem tudtam hasznosítani

<p>7. Véleménye szerint az áb. szerv milyen kérdésekkel foglalkozik?</p> <ul style="list-style-type: none"> - csak lényegesekkel - mellékes kérdésekkel is - csak mellékes kérdésekkel - olyan kérdésekkel is, amelyek nem tartoznak rá - nem ismeretes előttem
<p>8. Hogyan vélekedik az áb. szerv aktivitásáról általában?</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfelelő - a szükségesnél nagyobb - nem elegendő - egyáltalán nem tapasztalható
<p>9. Kielégítőnek tartja-e (szak-)területén az államtitkok védelmét?</p> <ul style="list-style-type: none"> - teljes mértékben kielégítő - általában kielégítő - általában nem kielégítő - egyáltalán nem kielégítő
<p>10. Véleménye szerint az áb. szerv hogyan méltányolta az Ön által nyújtott segítséget?</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfelelően - elfogadhatóan - egyáltalán nem
<p>11. Mi a véleménye az áb. szerv Önt rendszeresen felkereső dolgozóinak magatartásáról?</p> <ul style="list-style-type: none"> - teljes mértékben megfelelő - általában megfelelő - általában nem megfelelő - egyáltalán nem megfelelő
<p>12. Tapasztalatai szerint az áb. szerv mikor figyel fel az ellenséges tevékenységre és hogyan intézkedik?</p> <ul style="list-style-type: none"> - idejében figyel fel és gyorsan intézkedik - idejében figyel fel, de lassan intézkedik - későn figyel fel - nem figyel fel
<p>13. Hogyan vélekedik az áb. szerv befolyásáról az ország közéletében?</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfelelő - túlzott - a szükségesnél kisebb
<p>14. Amennyiben (szak-)területén az ellenséges tevékenység megszakítására került sor, (nyomozás elrendelés, őrizetbevétel stb.) hogyan vélekedik az ennek során alkalmazott módszereinkről?</p> <ul style="list-style-type: none"> - teljes mértékben megfelelőnek tartom - kisebb észrevételekkel megfelelőnek tartom - nem tartom megfelelőnek - komoly kifogásaim vannak
<p>15. A bíróság elé állított ellenséges személyekről és tevékenységükről közzétett tájékoztatást hogyan értékeli?</p> <ul style="list-style-type: none"> - részletes és meggyőző - részletes, de nem eléggé meggyőző - nem eléggé részletes, de meggyőző - nem elég részletes és nem is meggyőző
<p>16. Visszatartó hatásúnak tartja-e ezt a tájékoztatást?</p> <ul style="list-style-type: none"> - igen - nem eléggé - egyáltalán nem
<p>17. Tapasztalatai szerint az áb. szerv munkája során a törvények, törvényerejű rendeletek és előírások szerint jár el?</p> <ul style="list-style-type: none"> - törvényesen jár el - törvényesen jár el, de egyes kérdések értelmezésénél a véleményem eltér - nem jár el törvényesen - esetenként durván megszegi a törvényességet
<p>18. Véleménye szerint az áb. szerv munkája során milyen mértékben veszi igénybe a társadalom támogatását?</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szükséges mértékben - túlzott mértékben - nem kellő mértékben - egyáltalán nem veszi igénybe
<p>19. Hogyan vélekedik az áb. szerv munkáját népszerűsítőpropaganda munkáról?</p> <ul style="list-style-type: none"> - elegendő és színvonalas - elegendő, de nem eléggé színvonalas - kevés, de színvonalas - kevés és nem is színvonalas
<p>20. Több segítséget tudna Ön nyújtani, ha jobban ismerné az áb. szerv feladatait és munkáját?</p> <ul style="list-style-type: none"> - határozottan többet - talán többet - akkor sem tudnék többet
<p>21. Hogyan vélekedik az Ön és az áb. szerv közötti kapcsolattartás szintjéről?</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfelelő szintű - a szükségesnél alacsonyabb szintű - bántóan alacsony szintű - nincs kapcsolattartás
<p>22. Szükségesnek tartana-e időnként kölcsönös konzultációt az áb. szerv vezetőivel?</p> <ul style="list-style-type: none"> - igen - a kapcsolattartás megfelelő szintje esetén nem - egyáltalán nem
<p>23. Milyen jellegű információkat vár a jövőben az áb. szervtől?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>24. Milyen egyéb észrevétele, vagy tanácsa van az áb. szerv munkájával kapcsolatban?</p> <ul style="list-style-type: none"> - általában: <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

- az Ön (szak-)területén:

.....
.....
.....

(:Alírás nem szükséges:)

A kérdőívről kapcsolatos felvilágosítás:..... telefonszámon. Kérjük, hogy a kérdőívet a kézhezvételtől számított 6 napon belül a mellékelt válaszborítékban küldje vissza.

[ÁSZTL 1.11.5. 21. d. 45-13/6/67]

Állambiztonsági kérdésekkel összefüggő közvélemény-kutatás kialakításáról

Belügyminisztérium
III/4. Osztály

Szigorúan titkos!

Tárgy: Állambiztonsági kérdésekkel összefüggő
közvélemény-kutatás kialakításáról

Előterjesztés

A Belügyminiszter Elvtárs 020/1967. számú parancsában feladatként határozta meg az állambiztonsági munka társadalmi- politikai kihatásainak vizsgálatát. Az ilyen irányú vizsgálatok egyik módszere a közvélemény-kutatás

Kísérletképpen az 1968/69-es évben csaknem 130 vezető beosztású - szerveinkkel hivatalos kapcsolatban álló - személy körében végeztünk közvélemény-kutatást. A szerzett tapasztalatok - melyekről külön jelentésben számoltunk be - azt mutatják, hogy indokolt és időszzerű az állambiztonsági munka kérdéseivel kapcsolatos közvélemény-kutatás szervezete, tervszerű kialakítása. Ennek érdekében szükséges:

- meghatározni a véleménykutatás helyét és szerepét a III. Főcsoportfőnökség irányító és gyakorlati tevékenységében;
- feltárni a megvalósítás lehetőségeit, és kidolgozni a végrehajtás konkrét módozatait;
- megteremteni a szükséges feltételeket.

A közvélemény-kutatás helye és szerepe a III. Főcsoportfőnökség tevékenységében

A közvélemény-kutatás - melynek alapján a társadalom, vagy egyes rétegek, csoportok véleménye megismerhető - az információszerzés eszköze. Önmagában nem adja a valóság teljes hű képét, de a tudományok (matematika, pszichológia, szociológia) alkalmazása lehetővé teszi a torzítások kiszűrését, és így mód nyílik a tendenciák kimutatására. Az értékelés- elemzés során az állambiztonsági szervek speciális eszközeivel szerzett információkat, adatokat, operatív helyzetlelményeket összevetve a véleménykutatás során szerzett információkkal, a konkrét valóságos helyzet pontosabban és sokrétűbben megismerhető. Ez elősegíti:

- a célok reális meghatározását, a legjobb megoldás és a legmegfelelőbb módszerek megválasztását;
- a rendeletek, intézkedések és társadalmi hatásai közötti összefüggések többoldalú felmérését;
- a társadalmi bázis szélesítését, az állambiztonsági propagandamunka javítását.

1.) A közvélemény-kutatás szerepe a jelentősebb állambiztonsági döntések előkészítésében

Állambiztonsági döntések meghozatalában komoly segítséget jelenthet, ha ismert az adott kérdésben a társadalom érintett részének véleménye, gondolkodása (szubjektív tényezők), és ennek következtében a várható reagálás. A különböző tényezők kölcsönhatásának ismerete alapján a célkitűzéseket és a megvalósítás módszereit úgy lehet megválasztani, hogy a célok a lehető legeredményesebben valósuljanak meg. Pl. törvények, tvr.-ek (esetleg a tervezett belügyi tvr. más szervek feladatait, vagy a magyar állampolgárok kötelezettségeit stb. érintő részei), rendeletek kidolgozása, előkészítési szakaszában - a megkérdendők körének megfelelő kiválasztásával és alkalmas módszerrel - végzett közvélemény-kutatás segítségével közelebbi ismereteket szerezhetünk az állampolgárok véleményéről, javaslatairól, amelyek figyelembevétele segíti a helyes és reális döntést és a legzökkenőmentesebb megvalósítását is.

Célkitűzésünk pl. annak elérése, hogy egyes objektumok állambiztonsági szempontból való preventív védelmében lényegesen nagyobb szerepet, felelősséget vállaljanak a helyi szakvezetők, a párt és tömegszervezetek. A konkrét döntések megalapozottabbak lehetnek, ha előzőleg az adott objektum (szakterület) vezetői és dolgozói állambiztonsági ismeretszintjét felmérjük. Ez egyben segíthet meghatározni az objektummal (szakterülettel) kapcsolatos további állambiztonsági feladatokat is.

2.) Az állambiztonsági intézkedések hatásának mérése, az érintett rétegekben meglévő és kiváltott folyamatok megismerése

Az állam biztonságával összefüggő rendelkezések, intézkedések - kölcsönhatások révén - különböző eredményeket, folyamatokat hoznak létre a társadalom rétegeiben. A véleménykutatás és a szociológiai felmérések adatainak felhasználása - az operatív eszközökön túl - segítik ezeket a folyamatokat, hatásoknak megismerését és így felhívhatják a figyelmet pozitívumokra, amelyeket erősíteni kell, vagy hiányosságokra, az alkalmazott módszerek, eszközök változtatásának, finomításának szükségességére - ami újabb döntések alapja lehet.

A kutatások adatai egyes területeken (meghatározott foglalkozási ág, társadalmi réteg) olyan jelenségeket hozhatnak felszínre, amelyeket figyelembe kell venni állambiztonsági intézkedések megtervezésében, a módszerek megválasztásában.

Pl.: az ifjúság körében végzett különböző felmérések adatai jól felhasználhatók az ifjúság védelmével foglalkozó szakterületeken. A volt uralkodó osztály tagjai, volt politikai elítéltek körében végzett véleménykutatások - gondolkodásuk alakulásáról, a beilleszkedési folyamatról - alátámasztják, módosíthatják, vagy cáfolhatják az e rétegekre vonatkozó - operatív úton szerzett - ismereteinket, illetve következtetéseinket.

3.) A társadalmi erők aktívabb bevonása az állambiztonsággal összefüggő feladatok végrehajtásába

A közvélemény-kutatási akciók formálják is a közvéleményt. Felkeltik az állampolgárok érdeklődését és figyelmét az állam biztonságával összefüggő kérdések iránt. A megkérdettek túlnyomó többségében jó hatást kelt, hogy kikérik véleményüket, javaslataikat, s amennyiben érzik, hogy egy-egy rendelkezésben, intézkedésben figyelembe vették észrevételeiket, ez növeli szerveink iránt a bizalmat és egyben mozgósító hatású is.

A különböző szakterületeken, rétegekben végzett állambiztonsági ismeretszint - és előítélet - vizsgálatok alapján az állambiztonsági propagandatevékenységet is jobban lehet igazítani a meglévő körülményekhez és célokhoz.

A közvélemény-kutatás az említett néhány példán túl, sok kérdésben segítheti a III. Főcsoportfőnökség vezetését és egyes konkrét feladatok végrehajtását. A véleménykutatás részletes programját, a felmérések konkrét célkitűzéseit a Főcsoportfőnökség éves munkatervében meghatározott fő feladatok alapján, illetve azokkal összhangban kell kijelölni.

II.

Az állambiztonsági munkával összefüggő közvélemény-kutatás megvalósításának lehetőségei, a végrehajtás módozatai

A III. Főcsoportfőnökség közvélemény-kutatását úgy kell kialakítani, hogy eljuthassunk mindazon rétegekhez, akik véleményének ismerete az adott kérdésben számunkra lényeges. Ugyanakkor figyelembe kell venni azt is, hogy Magyarországon az emberek egy része még tartózkodó a közvélemény-kutatással szemben.

Az állambiztonsági munkával összefüggő közvélemény-kutatás alapvetően kétféle módon valósítható meg:

- együttműködve a közvélemény-kutatást intézményesen folytató kutatóintézetekkel, egyéb szervekkel;

- a BM egyes szakágazatai tevékenységéből adódó lehetőségek felhasználásával.

1.) Együttműködés intézményekkel, szervezetekkel

Jelenleg Magyarországon több intézmény (szerv) végez különböző célú közvélemény-kutatást vagy szociológiai felmérést. Az állambiztonsági kérdésekkel összefüggő közvélemény-kutatás célját figyelembe véve, elsősorban a Magyar Rádió és Televízió (MRT) Tömegkommunikációs Kutató Központ közvélemény-kutatásai és az MTA Szociológiai Kutató Csoport által folytatott és tervezett szociológiai felmérések, illetve ezen intézményeknél meglévő lehetőségek hasznosíthatók.

Esetenként mód adódhat más intézmények, szervezetek (pl. tömegszervezetek) által folytatott felmérések adatainak felhasználására is

- Az MRT Tömegkommunikációs Kutató Központ feladata és tervei szerint - a rádió és TV-műsorokkal kapcsolatos közvélemény-kutatáson túl - rendszeresen végez különböző rétegekben politikai jellegű felméréseket. Tudományos apparátus és kiképzett kérdezőbiztos hálózat áll rendelkezésünkre. (Jelenleg Budapesten 24 kérdezőbiztos van. Ezt a létszámot 1970-ben megyéknként egy-egy fő beállításával növelik, de a budapesti kérdezőbiztosok is országosan végzik munkájukat.)
A Kutató Központ ez év október-novemberben, a politikai nézetek megismerése céljából 1200 fős "országos minta" alapján végzett reprezentatív felmérést. Ezzel párhuzamosan, kérésünkre - azonos kérdések alapján - 300 olyan budapesti lakost is megkérdeztek, akik múltjuk, politikai tevékenységük miatt alapnyilvántartásban szerepelnek, de eljárás nem folyt ellenük, és ügynöki hálózatunknak sem tagjai. (A személyek listáját a III/III. Csfség állította össze.) Az eredményről elsődleges jelentést mellékelünk, a kérdőívek adatainak részletes értékelése folyamatban van.
A Tömegkommunikációs Kutató Központtal az együttműködést három területen célszerű kialakítani:
- az általuk végzett felmérések adatait felhasználni, illetve - a céltól függően - a megkérdezettek körének kiválasztásában és a kérdések tartalmi összeállításában részt venni (pl. egyes ellenséges kategóriák, vagy az ifjúság különböző rétegei stb. megkérdezése)
- Általunk tervezett és szervezett felmérésekhez a szakképzett kérdezőbiztos hálózatot felhasználni;
- tapasztalati, módszerbeli segítséget igénybe venni, megbízható tudományos munkatársak felhasználásával.
- Az MTA Szociológiai Kutató Csoportjával - a kérdezőbiztos hálózatot kívül - hasonló módon együttműködhetünk. Ugyanakkor ez a Kutató Csoport országos koordinációra törekszik, ami lehetővé teszi, hogy tájékoztatást kapjunk más szervezet, intézmények olyan kutatásairól, melyek adatai számunkra esetleg hasznosíthatók.

A fenti intézmények illetékes vezetői az előzetes megbeszélés során, egyetértettek az együttműködéssel és annak formáival.

2.) A Belügyminisztérium egyes szerveinek tevékenységéből adódó lehetőségek felhasználása

A Belügyminisztérium szervei, feladataik végzése során, széles körben kerülnek hivatalos érintkezésbe a társadalom különböző rétegeivel. Elvileg minden ilyen tömeges érintkezés alkalmas arra, hogy megismerjük az emberek véleményét - információkat szerezzünk.

- A Belügyminisztérium Propaganda Osztálya és az egyes Csoportfőnökségek szervezésében folyó állambiztonsági előadós propaganda, valamint az állandó és vándorkiallítások is (szerveknél, intézményeknél, iskolákban, TIT kereteiben) lehetőséget biztosítanak konkrét célú véleménykutatás lefolytatására. (Ilyen véleménykutatások módszere lehet pl. a helyszínen kiosztott kérdőív, vagy előadások után kis csoportokban szervezett "csoportos interjú").
A tömegkommunikációs eszközökön keresztül végzett propagandatevékenység szintén összeköthető rétegvélemény-kutatásokkal. ("kék fény" stb.)
- A belügyi szervezetek, igazgatásrendészeti feladataik végzése közben, a társadalom legkülönbözőbb rétegeivel kerülnek kapcsolatba és ez lehetőséget ad - rész kérdésekben - véleménykutatások lefolytatására. Az ilyen kutatások módszere lehet szóbeli megkérdezés (pl. a KEOKH-ban a külföldiek véleménye a magyarországi idegenellenőrzéssel kapcsolatban), vagy kérdőíves megkérdezés (pl. az Útlevélosztályon a kapitalista országokban járt magyar állampolgárok tapasztalatai, az ottani hatóságok idegenellenőrző tevékenységéről).
- A felmérések céljától függően a jövőben is lehetséges a szerveinkkel hivatalos kapcsolatban álló személyek közötti véleménykutatás. Ez a módszer azonban csak kiegészítő és pótkutatások végzése érdekében célszerű, mert rendkívül nagy idő- és energia-ráfordítást igényel. Az akciók helyett helyesebb a hivatalos kapcsolatok véleményét a rendszeres kapcsolattartás során folyamatosan feltárni.

Az állambiztonsági kérdésekkel összefüggő közvélemény-kutatás lehetőségei közül minden esetben a konkrét cél dönti el, hogy melyik társadalmi rétegből milyen mintavétel (megkérdezettek száma, összetétele) szükséges, milyen tartalmú kérdéseket milyen fogalmazásban és összeállításban helyes feltenni, valamint, hogy a megkérdezés melyik módszere a legcélszerűbb.

III.

Az állambiztonsági munkával összefüggő közvélemény-kutatás szervezési, anyagi feltételei

Az állambiztonsági munkával kapcsolatos közvélemény-kutatás tervezését, szervezését, az adatok feldolgozását - a követelményeknek megfelelően - csak centralizáltan lehet megvalósítani. A megoldást a 020/1967. számú BM parancs rendezi így, hogy az állambiztonsági munka társadalmi-politikai hatásának mérését a III/4. Osztály feladatkörébe utalja.

Ezzel kapcsolatban a III/4. Osztály feladatai:

- a közvélemény-kutatás célszerű felhasználásának és folyamatosságának biztosítása érdekében 1 éves időszakokra kidolgozni a III. Főcsoportfőnökség konkrét közvélemény-kutatási programját;
- A véleménykutatási akciók megszervezése és lebonyolítása, ilyen akciók lefolytatására alkalmas lehetőségek feltárása és kihasználása, esetleg újabb lehetőségek teremtése;
- elvégezni az egyes véleménykutatások adatainak értékelését, elemzését, összevetve az operatív helyzetelemzésekkel;
- figyelemmel kísérni azoknak a - más szervezet által végzett közvélemény-kutatásoknak, szociológiai felméréseknek eredményeit, amelyek hasznosíthatók a III. Főcsoportfőnökség tevékenységében;
- minden év végén Csoportfőnöki Értekezlet elé terjeszteni - a III. Főcsoportfőnökség évi beszámoló jelentésébe foglalás érdekében - az állambiztonsági munka társadalmi hatásának mérésével szerzett tapasztalatokat.

A feladatok végrehajtása szükségessé teszi, hogy:

- a III/4. Osztály - az operatív csoportfőnökségek és más BM szervezetek - tartson közvetlen és rendszeres hivatalos kapcsolatot azokkal a szervezetekkel és intézményekkel, amelyek lehetőségei a közvélemény-kutatás során felhasználhatóak;
- a feladatszerűen közvélemény-kutatással foglalkozó intézményeken belül alakítsuk ki azokat a szakmailag és politikailag egyaránt megfelelő szakembereknek (tudományos munkatársak) körét, akiknek segítségét esetenként igénybe vehetjük;
- a III. Főcsoportfőnökség csoportfőnökségei, az elhárítási szakterületükön folytatott közvélemény-kutatási akciók tervezéséhez és az adatok feldolgozásához adjanak konkrét segítséget.

Anyagi, technikai feltételek

Az egyes közvélemény-kutatási akciók során - a módszertől és a lebonyolítás módjától függően - igényként jelentkezhetnek: gépi adatfeldolgozó kapacitás; sokszorosítás, nyomdai költségek; az igénybe vett szakemberek és más segítők esetenkénti díjazása.

Az összességű költségek a konkrét kutatási program kidolgozásával egyidejűleg megállapíthatók.

Budapest, 1969. december 1.

Melléklet:

- 1.sz. Jelentés a hivatalos kapcsolatok körében folytatott véleménykutatásról. (5 lap)
- 2.sz. Az MRT Tömegkommunikációs Kutató Központ előzetes tájékoztatója (5 lap)
- 3.sz. Az MRT által végzett felmérés kérdőíve (12 lap)

Hajdú Pál r. ezds.
osztályvezető

A hivatalos kapcsolatok körében folytatott véleménykutatásról

Belügyminisztérium
III/4. Osztály

1. sz. melléklet
Szigorúan titkos!

Tárgy: A hivatalos kapcsolatok körében
folytatott véleménykutatásról

Jelentés
Budapest, 1969. december 1.

Miniszterhelyettes Elvtárs utasítása alapján az 1968. évben végrehajtott véleménykutatási akció folytatásaként ez évben - azonos céllal, hasonló módszerrel - a III. Fcfség további 43 vezető beosztású hivatalos kapcsolatával folytatott beszélgetés jött létre.

A kérdésekre kapott válaszok megerősítik az elmúlt évben szerzett tapasztalatainkat. A megkérdezettek az állambiztonsági szervek tevékenységét általában pozitívan értékeli, de emellett felhívták a figyelmet munkánk néhány hiányosságára és konkrét javaslatokat is tettek.

1. A megkérdezettek - egy kivételével - úgy ítélték meg, hogy munkájukhoz jelentős segítséget kaptak az állambiztonsági szervektől és fontosnak tartják az együttműködés további javítását. Többen hangoztatták, a napi konkrét problémák megoldására irányuló megbeszéléseken túl, a rendszeresebb és a lehetőségeket jobban kihasználó kapcsolat kialakításának szükségességét.
Pl.: Külkereskedelmi vállalatoknál (Nikex, Hungexpo, Kereskedelmi Kamara), több állambiztonsági szempontból felhasználható lehetőséget vetettek fel, amelyeket - megítélésünk szerint - a nem elég intenzív kapcsolat miatt, szerveink eddig nem használtak ki. A MÚM [Művelődésügyi Minisztérium] Zenei Főosztály vezetője - akivel csak néhány hónapja van szerveinknek kapcsolata -, most mondta el, hogy az év elején a Hanglemezgyártó "memorandumot" kapott: ha nem emelik meg 300%-kal a tarifa összegét, a zenészek sztrájkba lépnek. Ő ezt akkor nem tartotta fontosnak szerveinknek jelezni. Az OTH [Országos Tervhivatal] elnökhelyettese - aki kifejezte igényét a rendszeresebb kapcsolattartásra - a beszélgetés alkalmával adott át egy - régebben birtokába jutott - NSZK gyártmányú készüléket, amely rádióadó felderítésére alkalmas.
Az együttműködés javítását szolgáló néhány szervezési kérdés is felvetődött. Pl. a CSVM [Csepel Vas- és Fémművek] vezetőinek véleménye szerint elhamarkodott intézkedés volt a Művek területén működő állambiztonsági kirendeltség megszüntetése. Javasolják, vizsgáljuk felül ezt a döntést, és ha mégsem állítjuk vissza a kirendeltséget, akkor újabb SZT-tisztek beállításával biztosítsuk a megfelelő elhárítást. Elsősorban ipari vállalatoknál a vezetők hangsúlyozottan vetették fel, hogy hátráltatja a munkát, a jó együttműködést az összekötő tisztek gyakori változása.
2. Pozitív vélemények hangzottak el a szakterületek részére átadott információk hasznosítási lehetőségeiről, de néhány területen elmondtak ezzel kapcsolatos hiányosságokat is.
Pl. Az állambiztonsági szervek által - kapitalista országokból - szerzett egyes gazdasági jellegű adatok részletesen érdekelnek az OTH vezetőit, de csak kivonatokat kapnak - melyek összeállítása sokszor nem szakszerű, - és ez lényegesen csökkenti az információk hasznosítási lehetőségeit. Az egyetemeken küldött szignalizációk - egyes hallgatók magatartásával kapcsolatban - nem elég alaposan indokoltak, ennek következménye, hogy a lefolytatott fegyelmi eljárások nem elég meggyőzőek. Kifogásolják azt is, hogy jelzéseket nem időben kapnak, amikor még lehetőség lenne nevelő intézkedésekre.
3. A beszélgetések során több észrevétel hangzott el az államtitkok védelmével kapcsolatban. A vezetők (KGM [Kohó- és Gépipari Minisztérium], NIM [Nehézipari Minisztérium], NGKT [Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Intézete]) különösen kiemelték a KGST-vel kapcsolatos titkok védelmének fontosságát, véleményük szerint ezen a területen több lazaság tapasztalható. Külön hangsúlyozták a számítástechnikai program védelme fokozásának szükségességét. A Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Titkársága Szovjet Osztályának vezetője - szovjet elvtársak közlése alapján - elmondta, hogy magyar szervek vagy személyek Nyugaton ismerték tettek egy titkos jellegű szovjet licence-t. Ezt ingyen kaptuk a SZU-tól, mégis hasonló vásároltunk kapitalista országból.
A vélemények szerint az egyetemen folyó tudományos kutatómunka titkossága nincs biztosítva, és szerveink sem foglalkoznak kellő súllyal e területekkel, amelyek speciális helyzetűk folytán speciális védelmet kívánnának. Ebből adódik, hogy pl. az Orvostudományi Egyetemen folyó kutatásokba indokolatlanul betekintést nyernek kapitalista országok szakemberei, nyugati cégek képviselői. Az agráregyetemen folytatott többéves kutatás eredménye - ismeretlen úton - kikerült az országból és Nyugaton nyilvánosságra hozták, mielőtt itthon publikálták volna.
Az államtitkok védelmével összefüggésben többen vetették fel, hogy szervezetlenség tapasztalható a Nyugatra irányuló hivatalos utazásokban. Kapitalista országok és nemzetközi szervezetek, intézmények általában névre szóló meghívásokat küldenek, és a meghívottak helyett más személyt nem fogadnak. A meghívásokat sok esetben nem a szakmailag és politikailag legalkalmasabbak kapják, hanem az ügyeskedők, akik különböző módokon létesítettek nyugati kapcsolatokat. A vélemények szerint központilag kellene rendezni, hogy magyar szervek, vállalatok névre szóló külföldi meghívásokat - néhány nemzetközileg elismert szaktekinél kivételével - ne fogadjanak el. Így biztosítható - a meghívás feltételeinek figyelembevételével - a minden szempontból legalkalmasabb szakemberek utaztatása.
Koordináció hiánya mutatkozik a magyar külkereskedelmi vállalatok által utaztatott ipari szakemberek esetében is, mert legtöbbször nem kéri az illetékes szakterület vezetőinek véleményét a személy alkalmasságára vonatkozóan. Ehhez kapcsolódó probléma, hogy az így utazó személyek által felhasznált adatok kivételének engedélyezése, ellenőrzése sincs megnyugtatóan biztosítva.
Az egyes minisztériumok a fenti problémák megoldása érdekében tették részintézkedéseket, de tapasztalataink szerint csak általános érvényű rendelkezések alapján lehetne megfelelően szervezni és koordinálni a külföldi utazásokat. A szakterületek ebben a kérdésben is kéri az állambiztonsági szervek támogatását és segítségét
4. Elismerően nyilatkoztak a megkérdezett vezetők a fontos és bizalmas munkakörben dolgozó személyek felülvizsgálatában nyújtott állambiztonsági segítségről. Eszrevételezték többen, (KGM) hogy a jelenlegi jóváhagyási rendszer laza, és több kompromittált személy megkapta a jóváhagyást. Javasolják a nomenklatúrába sorolt beosztások fokozatos szűkítését és ezzel párhuzamosan a szigorúbb ellenőrzést, illetve elbírálást. A NIM-ben is felvetették a nomenklatúra változtatásának szükségességét, különös tekintettel arra, hogy az nem követte az új gazdaságirányítási rendszerrel bekövetkezett szervezeti módosulásokat. Javaslatok hangzottak el, hogy felül kellene vizsgálni, a TÜK-ben dolgozó személyeknél mennyiben indokolt a kettős jóváhagyás (feddhetetlenség és külön BM) fenntartása.
Az 1968-1969-ben lefolytatott beszélgetések során felszínre került problémák biztosítják, hogy célszerű és hasznos hivatalos kapcsolataink véleményének kikérése. Javasoljuk, hogy az operatív csoportfőnökségek ne kampányszerűen, hanem folyamatosan igekezzenek megismerni a hivatalos kapcsolatok észrevételeit, javaslatait, fokozottabban törekedjenek a velük való rendszeres együttműködésre.

Budapest, 1969. december 1.

[ÁSZTL 1.11.5. 21. d. 45-13-37/69]

Tájékoztató

Belügyminisztérium
III/4. Osztály

2. sz. melléklet
Szigorúan titkos!

AZ MRT TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓS KUTATÓKÖZPONT ELŐZETES TÁJÉKOZTATÓJA

A vizsgálatot az MRT Tömegkommunikációs Kutatóközpontja által országosan végzett "Politikum a közgondolkodásban" című téma keretén belül végeztük. A kikérdezést az országos felmérés budapesti mintájának részeként végeztük el, s így semmiféle feltűnést nem kelthetett.

Mintegy 20 fő megtagadta a választ, 136 személy kikérdezése járt sikerrel a következő megoszlás szerint:

- megszűnt polgári pártok pártfunkcionáriusai	13 fő
- felszabadulás előtti fasiszta pártok funkcionáriusai	11 fő
- volt arisztokraták, tőkésék	10 fő
- az ellenforradalom aktív résztvevői	13 fő
- volt horthysta katonatisztek	46 fő

- volt horthysta VKF/2 [Vezérkari Főnökség 2. - katonai hírszerző és elhárító - osztálya] beosztottjai	6 fő
- volt csendőrök	12 fő
- volt horthysta rendőrtiszt, nyomozó	11 fő
- volt horthysta titkos szervezetek tagjai	14 fő

Teljes és reális értékelést a minta véleményről, állásfoglalásáról csak az országos minta részletes adatainak ismeretében adhatunk. Az eltérések, nézetbeli különbségek ugyanis csak az országos véleményekkel párhuzamba állítva tükröződnek. Az adott feldolgozás elkészülte után erre a jövő év elején kerülhet sor.

Tájékoztatásunkban kizárólag tényadatokat közlünk elemzés, vagy kommentár nélkül. A különminta egyes adatait ugyanis önmagukban elemezni és értékelni hiba lenne, miután a kérdőív természetéből adódóan a torzítások elkerülhetetlenek lennének. Figyelembe kell venni a minta nagyságát is, ezért ezúttal csak összesen adatokat közlünk, illetve a nyitott kérdésekre adott válaszok közül néhány érdekesebbet és jellemzőbbet.

1. Arra a kérdésre, hogy véleménye alapján a Rádió, illetve a Televízió hírszerkesztői hogyan válasszák ki a műsorban elhangzó híreket, a következő válaszokat kaptuk:

- politikai fontosságuk alapján	73 fő
- annak alapján, hogy mennyire frissek	53 fő
- érdekességük alapján	42 fő
- hitelességük alapján	41 fő
- annak alapján, hogy kedvező-e számunkra	26 fő
- nem tudja eldönteni (2 válasz volt adható)	8 fő

2. A kérdőív 16.) kérdésében 10 munkakört soroltunk fel. Feltettük a kérdést, hogy ha a kérdezett állapíthatná meg a fizetésüket, hogyan rangsorolná őket. Az első helyre kellett tenniük, akinek legtöbb, az utolsóra, akinek legkevesebb bért adna. Ezúttal csak a két szélső kategóriát soroljuk fel.

Munkakör	I. helye	II.	IX.	X
üzemmnök	57 fő	27	-	-
középiskolai tanár	36	25	2	1
üzemi párttitkár	-	3	21	29
megyei párttitkár	9	5	29	14

3. Arra a kérdésre, hogy milyen társadalmi problémákról szeretne hallani a Rádió, illetve a Televízió műsorában, a következő témákat nevezték meg:

- lakáshelyzet,
- ellátás, árak alakulása,
- munkajogi kérdések,
- nyugdíjasok helyzete,
- fiatalok bűnözés,
- az ifjúság problémái általában, nevelés,
- közlekedés, szolgáltatás,
- hazafiasság, nemzeti érzés,
- antiszemizmus,
- a tsz-ek helyzete, kiöregedés

4. Arra a kérdésre, hogy emlékszik-e olyan külföldi eseményekre az elmúlt évekből, amelyeknek hatását hazánkban is éreztük az előfordulás számának sorrendjében a következő témák merültek fel:

- cseh-események,
- Vietnam,
- közel keleti konfliktus,
- a Hold utazás,
- a frank leértékelése,
- Kennedy gyilkosság.

Néhány kiragadott érdekesebb megjegyzés:

a.) semmi sem lett belőle."

b.) a cseh-eseményekre vonatkozóan: "Azóta még jobban szeretnek bennünket."

c.) A vietnami háborúval kapcsolatban: "Oda adunk kórházakat, itthon meg nincs elég."

d.) A közel-keleti konfliktussal kapcsolatban: "Nasszer felfalta volna őket. Az emberek kénytelenek palástolni érzelmeiket." "Ilyenek voltak a francia zavargások. Megrázta az embert. Hőfőrgeteget vártunk, aztán

5. Arra a kérdésre, hogy olyan eseményt is tud-e említeni, amelyik hazánkban történt, s melynek hatását külföldön is megérezték, általában kevés konkrét válasz érkezett. A legtöbben az 1956-os "eseményeket" említették, de elég gyakori az új gazdaságirányítási rendszer említése is. Szerepelnek azonban olyan témák is, mint például Kodály Zoltán halála, a gyümölcs eladási problémák, a külföldre utazóknak adandó költség 100 dollárra emelése, stb.

Érdekes megjegyezni, hogy az ellenforradalom aktív résztvevőinek csoportjából erre az eseményre senki nem utalt. Egyikük jellemző megjegyzése: "A felszabaduláson kívül másról nem tudok."

Két érdekes kommentár, mely ennél a kérdésnél hangzott el: "Az utazási lehetőségek bizonyítják, hogy nincs már az a terror nálunk, mint régen."

"Ha valakinek ellenvéleménye van, az nem azért van, mert Horthy-t várja fehér lovon. Aki nem mond véleményt, többet árt a szocializmusnak."

6. Arra a kérdésre, hogy meg tudná-e mondani, hogy mi szerinte a politika, általában tömör és jól megfogalmazott válaszokat kaptunk. Néhány érdekesebb példát idézünk:

"A társadalmi erők harcának vitája."

"Beletartozik az ember egész élete, jelene, jövője, még a múltja is."

"Különböző nézetek állásfoglalása, semmi más! Politikai nézeteiért senkit nem lenne szabad felelősségre vonni."

"Az emberek kölcsönös becsapása."

"Politikát érzellemmel csinálni nem lehet. Ott hangsúlyozzák, ahol csak egy párt van. Ahol ellenzék is van, ott nem hangsúlyozzák annyira."

7. Arra a kérdésre, hogy kiket ismer személyesen politikusok közül, igen sok volt politikust sorolnak őszintén fel. Van olyan válasz is, ahol két név szerepel a következő formában: "Bárdossy, Rákossi."

Sokan utalnak különösen a megszűnt polgári pártok funkcionáriusai közül ma is élő politikai személyekre, vezetőkre. Egyik válaszban Kekkonen neve is szerepel.

8. Rendkívül érdekes, hogy arra a kérdésünkre, hogy milyen társadalmi osztályhoz tartozónak érzi magát, 33-an válaszolták, hogy a munkásosztályhoz, 4-en hogy a parasztsághoz, a többi pedig az értelmiséghez. Az ezzel kapcsolatban válaszoknál jelentkező megjegyzésekből, mint kuriózumot, egyet idézünk:

"Ezt én nem mondom. Régen a Fehér Klára járt ilyen kérdésekkel és akkor jött volna az ÁVO." Érdekes, hogy ugyanez a személy, végül is minden kérdésre válaszolt.

9. Érdekes megfigyelni, hogy arra a kérdésre, hogy mi az eredeti foglalkozásuk, általában megmondták az igazat, eltekintve a volt polgári vagy fasiszta pártfunkcionáriusoktól, ahol kitérésre volt lehetőség.

Budapest, 1969. december 2.

[ÁSZTL 1.11.5. 21. d. 45-13-37/69]

Kérdőív 2.

KÉRDŐÍV

Kérdező neve:

Kérdés napja:

KVÓTA:

Általában szokott Ön Tv-t nézni?

- 1 - igen
- 2 - nem
- 0 -

Milyen gyakran nézi Ön a TV-Híradót?

- 1 - minden adásnapon
- 2 - többször hetenként
- 3 - ennél ritkábban
- 4 - egyáltalán nem szoktam TV-Híradót nézni
- 9 - nem tudom, nehéz megmondani milyen gyakran
- 0 -

Rádiót szokott hallgatni?

- 1 - igen
- 2 - nem
- 0 -

Milyen gyakran szokott Ön híreket hallgatni a rádióban?

- 1 - naponta többször
- 2 - minden nap
- 3 - többször hetenként
- 4 - ennél ritkábban
- 5 - egyáltalán nem szoktam híreket hallgatni a rádióban
- 9 - nem tudom, nehéz megmondani milyen gyakran
- 0 -

Amint valószínűleg már észrevette, csaknem valamennyi híradás négy különböző típusú hírből áll: külföldi hírekből, hazai hírekből, sporthírekből és időjárás jelentésből. A négy közül melyiket szokta a legnagyobb figyelemmel hallgatni és melyikre figyel legkevésbé?

	Külföldi hírek	Hazai hírek	Sporthírek	Időjárás jelentés	Egyéb	Nem tudom
Legnagyobb figyelemmel						
Legkisebb figyelemmel						

Ha visszagondol az elmúlt hétre, milyen hír volt az, amely legjobban magmaradt az emlékezetében?

.....
.....

Meg tudná mondani, miért éppen erre emlékszik legjobban?

.....
.....

A hírek szerkesztőinek válogatniuk kell a hozzájuk beérkező hírek között, hiszen nem mindegyik hír fér bele a híradások viszonylag rövid idejébe. Az Ön véleménye szerint mely szempontok alapján választják ki azokat a híreket, amelyeket azután Ön is hall?

- 1 - érdekességük alapján
 - 2 - politikai fontosságuk alapján
 - 3 - annak alapján, hogy mennyire frissek
 - 4 - annak alapján, hogy kedvezőek számunkra
 - 5 - hitelességük alapján
 - 9 - nem tudnám eldönteni
 - 0 -
- (két válasz lehetséges)

Feltételezzük, hogy az alábbi programok egyidőben vannak műsoron a Kossuth és a Petőfi rádióban, az URH-adón és a Televízióban. Kérem válassza ki közülük azt, amelyiket legszívesebben hallgatná, illetve nézné meg!

(I. Kártyák:

-A - Beszélgetés a munkaügyi miniszterrel
-B - Nemzetközi sajtószemle
-C - Jogászok az alkotmányreform előkészületeiről
-D - 139-660. A rádió közönségszolgálata).

(KÉRDEZŐ! A megmaradt műsorokra is tegye fel a kérdést!)

- 1 - legszívesebben
- 2 -
- 3 -
- 4 - legkevésbé szívesen
- 9 - nem tudná megmondani
- 0 -

Bizonyára tudja, hogy a rádióban és a televízióban több különböző osztály állítja össze a műsorokat. Ezek közül a legfontosabbak a szórakoztató, a művészeti és a politikai műsorok osztályai. Felsorolom itt néhány rádiós és televíziós műsor címét: arra kérem, mondja meg, véleménye szerint melyiket milyen osztály készítette. A címek önmagukért beszélnek.

	Szórakoztató műsorok osztálya	Művészeti műsorok osztálya	Politikai műsorok osztálya	Egyéb műsorok osztálya	Nem tudja
A TV jelenti					
Lányok-asszonyok					
Törvénykönyv					
Szabó család					
Jó ebédhez szól a nóta					

Közelebb a vásárlóhoz					
Szovjet költők versei					
Tudósklub					
Munkásmozgalmi indulók					

A rádióban mind gyakrabban az emberi, társadalmi problémákat felvető műsorok. Az Ön által ismert problémák közül miről kellene a rádióban, TV-ben beszélni, műsrot készíteni, vitatkozni?

.....
.....
.....

Az emberi, társadalmi problémákat felvető műsorok hatásairól, hasznáról különböző véleményekkel találkozhatunk. Ön melyikkel ért egyet leginkább?

(II. Kártyák:

- 1 - Hasznosak, mert elősegítik a problémák megoldását
- 2 - Ilyen műsorokra nincs szükség, mert a problémák e nélkül is megoldódnak
- 3 - Ezek a műsorok hasznosak, mert legalább felhívják a közvélemény figyelmét a problémákra, de a megoldást nem segítik elő
- 4 - Az ilyen jellegű műsorok helyett jobb lenne, ha mást sugározna a rádió, hiszen ez úgysem segíti elő a problémák megoldását
- 9 - nem tudná megmondani
- 0 -

A televízió jelenleg több adásból álló sorozatban foglalkozik a lakáskérdéssel. A rádió is tervez hasonló sorozatot. Ennek a műsorsorozatnak az összeállításában Ön is segítene, ha megmondaná, véleménye szerint a lakáskérdésnek milyen vonatkozásait kellene elsősorban hangsúlyozni a műsorban:

.....
.....
.....

Vannak, akik a lakásproblémák megoldásában politikai kérdést is látnak. Egyetért ezzel a nézettel?

- 1 - igen
- 2 - nem
- 9 - nem tudná megmondani
- 0 -

Megmagyarázná, miért van politikai vonatkozása is?

.....
.....
.....

Most felsorolok néhány munkakört. Ha Ön állapítaná meg fizetésüket, bérüket, hogyan rangsorolná őket? Tegye első helyre, akinek a legtöbbet adna, utolsó helyre, akinek a legkevesebbet.

(III. kártya)

- A. Könyvelő
- B. Szakmunkás
- C. Üzemi párttitkár
- D. Középszintű tanár
- E. Újságíró
- F. Tsz elnök
- G. Művezető
- H. Minisztériumi tisztviselő
- I. Megyei párttitkár
- J. Üzemelnök (KÉRDEZŐ! A besorolást az elején és a végén kezdjük!)

Valószínűleg olyan műsorokat is látott vagy hallott már, amelyekben a külföldre szállított magyar árucikkekről van szó, vagy azokról az árukról, amelyeket mi hozunk be külföldi országokból. Azért esik olyan sok szó, mert hazánknak nagyon fontos a külkereskedelem. Engedje meg most ezzel kapcsolatban néhány kérdést! Ha Ön külkereskedő lenne, aki - tegyük fel - fűnyíró gépeket akar vásárolni, s ha három vállalat, egy osztrák, egy lengyel és egy jugoszláv cég kínálna ilyen gépeket, azonos árban, hasonló minőségben, melyiktől vásárolna?

- 1 - az osztráktól
- 2 - a lengyeltől
- 3 - a jugoszlávától
- 9 - nem tudja eldönteni
- 0 -

Meg tudná mondani, miért így választott?

.....
.....
.....

Bulgáriától elég nagy tételben vásárolunk olyan kisgépeket, amelyeket nem gyárt a magyar ipar. Véleménye szerint ennek mi lehet az oka?

- 1 - ezek a gépek jó minőségűek
- 2 - olcsón kapjuk őket
- 3 - segíteni akarjuk Bulgária fejlődését
- 4 - rubelben kell értékűt fizetni és nem dollárban
- 5 - az, hogy Bulgária baráti ország
- 9 - nem tudja
- 0 -

Mit gondol: ha külkereskedelmünk nyugati országokból vásárol árukat, ezt elsősorban gazdasági vagy politikai megfontolások döntenek el?

- 1 - elsősorban gazdasági megfontolások
- 2 - elsősorban politikai megfontolások
- 3 - a kettőt nem lehet elválasztani
- 9 - nem tudnám megmondani
- 0 -

És amikor baráti országoktól vásárolunk, mi dönti el?

- 1 - elsősorban gazdasági megfontolások
- 2 - elsősorban politikai megfontolások
- 3 - a kettőt nem lehet elválasztani
- 9 - nem tudnám megmondani
- 0 -

Egy politikus azt mondta, hogy manapság a világ olyan, mint egy nagy dob: bárhol ütök is meg, mindenütt belérezeg. Arra utalt ezzel, hogy a modern világban a legtávolabbi földrészen vagy országban történő események is hatással lehetnek az ember életére. Egyetért ezzel a megállapítással?

- 1 - igen
- 2 - nem
- 9 - nem tudja
- 0 -

Emlékszik olyan külföldi eseményekre az elmúlt évekből, amelyeknek a hatását itt Magyarországon is megérezte?

.....
.....
.....
.....

És milyen hatása volt ennek (ezeknek) az Ön családja életére?

.....
.....
.....
.....

Olyan eseményt is tud említeni, amely itt, hazánkban történt az elmúlt évek során, s amelynek hatását határainkon túl, külföldön is megérezték? (Mi volt az?)

.....
.....
.....
.....

És milyen hatása volt ennek külföldön?

.....
.....
.....
.....

Egy másik államférfi szerint a politikában nincsenek barátok csak szövetségesek. Egyetért Ön ezzel a nézettel?

- 1 - igen
- 2 - nem
- 9 - nem tudja
- 0 -

Megindokolná választát?.....

.....
.....

Elég gyakran beszélünk a politikáról, de sokan sokféleképpen értelmezik ezt a szót. Meg tudná mondani néhány mondatban, hogy Ön szerint mi a politika?

.....
.....
.....
.....

Különböző embereknek egyes kérdésekben eltérő a véleményük. Így nagy különbség van aszerint, hogy kinek mi a foglalkozása. Ezért Öntől is megkérdezem, mi a foglalkozása?

(KÉRDEZŐ! Ha a megkérdezett htb. a 31. kérdéssel folytassa, ha nyugdíjaz, a 30. kérdéssel, ha tanuló, a 32. kérdéssel!)

Az eredeti foglalkozása is

- 1 - igen
- 2 - nem
- 0 -

Mi volt az eredeti foglalkozása?

Az Ön eltartójának mi a foglalkozása?

Felsorolunk néhány munkakört és foglalkozást. Kérem ítélje meg most ezeket abból a szempontból, hogy milyen mértékben van politikai tartalmuk?

- A. Könyvelő
- B. Szakmunkás
- C. Üzemi párttitkár
- D. Középiskolai tanár
- E. Újságíró
- F. Tsz elnök
- G. Művezető
- H. Minisztériumi tisztviselő
- I. Megyei párttitkár
- J. Üzemmérnök

(KÉRDEZŐ! Adja át a IV. kártyát!)

- 1 - egyáltalán nem politikai
- 2 - meglehetősen politikai
- 3 - teljes mértékben politikai
- 9 - nem tudnám megmondani
- 0 -

Az emberek foglalkozásukból, tudásukból, jövedelmükkel egyszóval helyzetükből eredően különböző helyet foglalnak el a társadalmi ranglétrán. Egyesek magasabban vannak, mások alacsonyabban. Ön személy szerint hol, a társadalmi ranglétra melyik fokán jelölné meg saját helyét?

(V. létra.)

.....

A társadalom különböző osztályokból, rétegekből, csoportokból áll. Szokás munkásosztályról, parasztságról és értelmiségről beszélni. Kérem, sorolja be önmagát e három válaszlehetőség valamelyikébe!

- 1 - munkásosztályhoz
- 2 - parasztsághoz
- 3 - értelmiségihez
- 4 - egyéb válasz:
- 0 -

Tehát a-hoz tartozónak érzi önmagát. Hogy látja az országos ügyekben, döntésekben mekkora beleszólása van a-nak? A beleszólás, befolyásolás mértékét egy létrán ábrázoljuk

..... (A kérdésbe a kérdezett által saját rétegeként megjelölt társadalmi réteget helyettesítjük be. Ismét odaadjuk az V. létrát)

Kérem, ugyanebből a szempontból helyezze el a létrán a másik két csoportot is!

- munkásosztály
- parasztság
- értelmiség

Eddig a tényleges helyzetről esett szó. Most azt szeretném megkérdezni, hogy Ön mit tart kívánatosnak, a-nak mekkora beleszólással, befolyással kellene rendelkeznie az országos ügyekben, döntésekben?

Kérem, ugyanebből a szempontból helyezze el a létrán a másik két csoportot is. Tehát arról van szó, hogy az országos ügyekben mekkora befolyással, beleszólással kellene rendelkezniük.

munkásosztály
parasztság
értelmiség

Ha véletlenül egy időpontra esik a következő négy rendezvény, melyikre menne el, melyiket tartja fontosabbnak?

(VI. kártya)

- A. Helyi tanácsstag beszámolóján való részvétel
- B. Szakszervezeti vezetőség-választáson való részvétel
- C. Termelési tanácskozás, szövetkezeti közgyűlésen való részvétel
- D. Választási jelölőgyűlésen való részvétel

És a másik 3 közül?

És az utolsó 2 közül?

Miért? Kérjük, mondja el, hogy elsősorban miért a -re menne el?

Most azt szeretném megkérdezni, hogy melyiket milyen mértékben tartja politikai tevékenységnek?

- A. Helyi tanácsstag beszámolóján való részvétel
- B. Szakszervezeti vezetőség-választáson való részvétel
- C. Termelési tanácskozás, szövetkezeti közgyűlésen való részvétel
- D. Választási jelölőgyűlésen való részvétel

A válaszoláshoz ezúttal használja ezt az osztályozást (IV. kártya)

- 1 - egyáltalán nem politikai
- 2 - meglehetősen politikai
- 3 - teljes mértékben politikai
- 9 - nem tudnám megmondani
- 0 -)

Találkozott már személyesen politikusokkal - vagyis olyan emberekkel, akik hivatásszerűen politikával foglalkoznak?

- 1 - igen
- 2 - nem
- 0 -

Ha igen, kik ezek?

Kik azok a politikusok, akiket hírből - rádióból, televízióból ismer?.....

Egyik napilapunkból felsorolom néhány cikk címét. Arra kérem, mondja meg, hogy címe után ítélve melyik cikket mennyire tartja politikai tartalmúnak?

- 1. Hatásköri viták a vállalatoknál a pártszervezetek és a vállalati vezetés között
- 2. Riport a Veszprémi Állami Gazdaság egyik üzemeységéről
- 3. Állami gondozott lányok önállóvá válása
- 4. Egy nagyvállalat új bérezési rendszeréről
- 5. Hazánk és Brazília kölcsönösen nagyköveti rangra emelte diplomáciai képviselőit

A válaszoláshoz használja ezt a kártyát!

(VII. kártya)

- 1 - egyáltalán nem politikai
- 2 - kis mértékben politikai
- 3 - közepes mértékben politikai
- 4 - nagy mértékben politikai
- 5 - teljes mértékben politikai
- 9 - nem tudnám megmondani
- 0 -)

Mielőtt a további kérdéseket feltenném, néhány személyi adatot szeretnék megkérdezni:

Neme:

- 1 - férfi
- 2 - nő

Mikor született?

- 1 - 1909 előtt
- 2 - 1909 - 1918
- 3 - 1919 - 1928
- 4 - 1929 - 1938
- 5 - 1939 - 1948
- 6 - 1968 után
- 0 -

Legmagasabb iskolai végzettsége:

- 1 - 8 általánosnál kevesebb
- 2 - 8 általános (polgári)
- 3 - középiskola, technikum
- 4 - egyetem, főiskola
- 0 -

Felsorolunk néhány társadalmi intézményt és szervezetet. Kérem, jelölje meg, hogy melyiket milyen mértékben tartja politikai jellegűnek? A válaszoláshoz használja ezt a kártyát!

(IV. kártya)

- 1 - egyáltalán nem politikai
- 2 - meglehetősen politikai
- 3 - teljes mértékben politikai

9 - nem tudnám megmondani
0 -)

- 1 - Újságíró Szövetség
- 2 - Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa
- 3 - Szakszervezetek Országos Tanácsa
- 4 - Művelődésügyi Minisztérium
- 5 - Üzemi Szakszervezeti Bizottság
- 6 - Megyei Tanács
- 7 - Üzemi pártszervezet
- 8 - Városi, községi tanács

Az eddig elhangzott kérdésekben többször fordul elő a politikai szó. Most felolvasok Önnek néhány szót, s azt kérem, hogy a kártya szerinti osztályzatok segítségével mondja meg Ön milyen mértékben érzi politikai tartalmúnak az egyes szavakat.

- 1 - ország
- 2 - nép
- 3 - osztály
- 4 - állam
- 5 - haza
- 6 - párt
- 7 - nemzet

A válaszoláshoz használja ezt a kártyát!

(VII. kártya)

- 1 - egyáltalán nem politikai
- 2 - kis mértékben politikai
- 3 - közepes mértékben politikai
- 4 - nagy mértékben politikai
- 5 - teljes mértékben politikai
- 9 - nem tudnám megmondani
- 0 -)

A politikáról az emberek sokféleképpen vélekednek. Néhány véleményt idézek ezek közül. Kérem, mondja meg, mennyiben ért egyet ezekkel a kijelentésekkel.

Mindehhez használja ezt a kártyát. (VIII. kártya)

- 1 - A politika hozzátartozik az ember életéhez, éppúgy mint a munka
- 2 - A politikában mindig van hamisság, bárki csinálja is
- 3 - Az is politika, ha jól dolgozom
- 4 - A politika tevékenység azért, hogy a társadalom nyugodtban fejlődjön.....
- 5 - Mindig voltak kicsik és nagyok: a kicsik dolgoznak, a nagyok politizálnak
- 6 - A politikának nincs semmi haszna
- 7 - Politika az is, ha a gyereket hazaszeretetre nevelem, vagy arra, hogy szóljon, ha valamivel nem ért egyet
- 8 - Az a politika, amit a pártszervezet csinál
- 9 - A politikából az embernek csak baja lehet, aki részt vesz benne, előbb-utóbb ráfizet
- 10 - A politika harc azért, hogy a dolgok megváltozzanak és a társadalom fejlődjön
- 11. - Ha valaki teljesen kivonja magát mindenből, ezzel is politizál

VIII. kártya

- 1 - teljes mértékig egyetértek
- 2 - nagyjából egyetértek
- 3 - nem tudnám eldönteni
- 4 - nagyjából nem értek egyet
- 5 - egyáltalán nem értek egyet
- 0 -

Fontos még számunkra az, hogy mennyi a család átlagos havi jövedelme. Most az Önnel egy háztartásban élők jövedelmét szeretnénk megtudni. Kérem, segítsen nekem kitölteni ezt a táblázatot. Mindegyik oszlop egy-egy, a közös háztartásban élő családtagnak felel meg.

	Megkérdezettek	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Egyáltalán nincs jövedelme		családtag								
2. - 500										
3. 501-1000										
4. 1001-1500										
5. 1501-2000										
6. 2001-2500										
7. 2501-3000										
8. 3001-3500										
9. 3501-4000										
10. 4001-4500										
11. 4500 fölött										

Befejezésül még néhány személyi jellegű adatot szeretnék megkérdezni.

Tagja-e Ön az MSZMP-nek

- 1 - igen
- 2 - nem
- 0 -

Van jelenleg valamilyen társadalmi vagy tömegszervezeti funkciója?

1 - igen (Mi ez a funkció?)

.....
.....
.....

2 - nem

(KÉRDEZŐ! Köszönje meg az interjút!)

A kérdezett lakóhelye

- 1 - főváros
- 2 - vidéki város
- 3 - 5000 lakosnál nagyobb község
- 4 - 1500-5000 lakosú község
- 5 - 1500-nál kevesebb lakosú község
- 0 -

A megkérdezett a bemutatkozáskor - tehát a tulajdonképpeni KÉRDEZÉS MEGKEZDÉSE ELŐTT -

1. elutasítóan viselkedett, és csak hosszabb beszélgetés eredményeképpen volt hajlandó válaszolni
2. tartózkodóan viselkedett ugyan, de könnyen hajlott a válaszolásra
3. azonnal, minden külön beszélgetés nélkül hajlandó volt válaszolni, a kérdés tényét semlegesén fogadta, tudomásul vette
4. azonnal, minden külön beszélgetés nélkül hajlandó volt válaszolni, és a kérdés tényét szívesen, örömmel fogadta.

A megkérdezés ideje alatt tartózkodott-e "harmadik" személy a helyiségben, és beleszólt-e a kikérdezésbe

1. a helyiségben nem volt jelen "harmadik" személy
2. a helyiségben jelen volt "harmadik" személy, de a kikérdezés során nem szólt meg
3. a helyiségben jelen volt "harmadik" személy, és a kikérdezésbe is beleszólt

Melyik kérdésnél:.....

Mit:

4. egyéb válasz:

A MEGKÉRDEZÉS ALATTI INTERJÚ-SZITUÁCIÓ jellemzése:

1. alapvető nyílt, oldott, kellemes
- 2.
- 3.
- 4.
5. alapvetően feszélyezett, kellemetlen

A válaszoló a megkérdezés során válaszoláskor többnyire

- 1 - tétovázó
- 2 - határozott volt

A megkérdezés során melyek voltak a válaszoló számára a LEGNEHEZEBBNEK mutató kérdések?

Első helyen:számú kérdés
Második helyen:számú kérdés
Harmadik helyen:számú kérdés

A megkérdezés során melyek voltak a válaszoló számára a LEGÉRDEKESEBBNEK mutató kérdések. Melyek keltették fel leginkább érdeklődését.

Első helyen:számú kérdés
Második helyen:számú kérdés
Harmadik helyen:számú kérdés

A megkérdezés ideje:-tól-ig
A megkérdezés időtartama percben.....

A kérdőív kérdezőbiztosi sorszáma

A kérdezőbiztos névsor szerinti sorszáma:

A kérdezőbiztos

- 1 - nő
- 2 - férfi

[ÁSZTL 1.11.5. 21. d. 45-13-37/69]

Címkék:

[belügyminisztérium](#) ^[2]

[SZT tiszt](#) ^[3]

[VKF-2](#) ^[4]

[Horthy Miklós](#) ^[5]

[főcsoportfőnökség](#) ^[6]

Kiadás: 4. évfolyam (2004) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/kozvelemenykutatas_vagy_szociologiai_kemkedes.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/kozvelemenykutatas_vagy_szociologiai_kemkedes.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/belugyminiszterium>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szt-tiszt>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/vkf-2>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/horthy-miklos>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/focsoportfonokseg>